

จิตสำนึก ในการทำงาน

ทำงานด้วยจิตกว้าง ทางกาย จิต และปัญญา

พวงมาลัย อิมพริส

วิปัสสนาในการทำงาน

ทำงานด้วยจิตว่าง ทางกาย จิต และปัญญา

พุทธทาสภิกขุ

เพื่อความเจริญแพร่หลายแห่งธรรม

และความเจริญงอกงามแห่งปัญญา

.....

.....

พระธรรมโกศาจารย์ : พุทธทาสภิกขุ

๒๗ พฤษภาคม ๒๔๔๙ - ๙ กรกฎาคม ๒๕๓๗

สารบัญ

วิปัสสนาในการทำงาน	๑
ทำวิปัสสนาเมื่อทำการงาน	๔
เปรียบเทียบวิธีการวิปัสสนา	๖
วิปัสสนาแบบสวนโมกข์	๑๑
การเป็นอยู่แบบวิปัสสนากรรมกร	๑๗
การทำงานก็เพื่อประโยชน์ที่พอเหมาะพอดี	๒๑
ปัญหาต่างๆ เกิดจากตัวกู-ของกู	๒๓
ทุกอย่างเป็นบทเรียนสำหรับฝึกทำลายความเห็นแก่ตัว	๒๕

วิปัสสนาในการทำงาน ทำงานด้วยจิตว่าง ทางกาย จิต และปัญญา พุทธทาสภิกขุ

ปรากฏธรรมสำหรับวันนี้

มีพระองค์หนึ่งที่มาอยู่วันสองวันแล้วก็กลับไป ในวัน ๔
ค่ำ ๑๐ ค่ำ นี้เขียนคำตามขึ้นตาม ไม่ใช่ปัญหาธรรมะอะไร.

ถามว่า “ผมมีข้อสงสัยที่จะเรียนถามท่านว่า การละความ
เห็นแก่ตัว มีหนทางเดียว คือการทำงานให้แก่บุคคลอื่น โดยไม่
ได้คิดค่าแรงงานนั้นหรือ? ส่วนพระปฏิบัติวิปัสสนาทั้งหลาย

๒ ธรรมปาฏิโมกข์

ท่านกลับว่ามีความเห็นแก่ตัว. ผมไม่เข้าใจคำถามของท่านในประโยคนี้, การแนะนำในแนวทางของท่านนี้ ผมไม่เคยเห็นในชาดก ซึ่งเป็นตัวอย่างที่โหดเลย, เคยแต่พระพุทธองค์ทรงสอนพระกัมมฏฐาน, แล้วบอกกับภิกษุทั้งหลายว่า เธอจงยินดีเสนาสนะที่สังควิเวก มีถ้ำ ป่า เขา เรือนร้างว่างเปล่าเป็นต้น ให้มีอินทรียัสังวรณ, ให้เธอมีอินทรียัสังวรณ สำรวมตาหูไม่ให้พล่านไป เป็นต้น. พระพุทธองค์ท่านไม่เคยแนะนำสั่งสอน ให้ภิกษุละความเห็นแก่ตัว ด้วยการแกะสลัก หรือการวาดเขียนเลย. ไม่ใช่หน้าที่ของพระภิกษุที่ต้องไปที่สิ่งเหล่านี้. ประทานโทษ กระผมได้พักอาศัยหลายวันนั้น เพราะกระผมปรารถนาฟังการแสดงธรรมของท่านต่างหาก, ไม่ใช่เป็นเพราะ..., คือที่แรกผมตั้งใจว่า จะพักอยู่สักคืนหนึ่งหรือ ๒ คืน. แต่มีพระเถรหลายรูปได้บอกกับผมว่า ทุกวันพระ ท่านแสดงธรรมปาฏิโมกข์ กระผมจึงใคร่จะฟังการแสดงธรรมของท่าน. เมื่อเป็นเช่นนี้หลังจากนั้นมา มีพระเถรถามผมว่า จะอยู่จำพรรษาที่นี้หรือ, จะอยู่ที่วัน จะไปเมื่อไร, ผมตอบว่า จะอยู่รอฟังธรรมก่อน และจะออกเดินทางต่อไปในวันรุ่งขึ้น. การที่ผมจะอยู่หรือจะไปนั้น ผมไม่มีความทุกข์ใจ ร้อนใจ หรือเศร้าใจ เสียใจ แต่อย่างใดเลย ควรมิดแล้วแต่ท่านจะกรุณา.

ธรรมกาโมภิกขุ

ใครรู้จักพระองค์นี้ แล้วใครคุยกับพระองค์นี้ว่าอย่างนี้.

มีอังกอร์ ๒ องค์ในระหว่างนี้ คล้ายๆ นี้ไม่เฉพาะองค์นี้ ผมกำลังพูดเรื่องงานอยู่, เขาไปขอโอกาสถามปัญหา, ผมยังไม่

ถามว่าปัญหาอะไร, บอกว่าไม่ใช่โอกาส. เมื่อเสร็จพูดที่นี้เวลา ๑๑.๐๐ น. พวกฝรั่งมา, ผมจะกลับไปกุฎนี้ เขาก็ขอถือโอกาสถามปัญหา นี่ผมกำลังพูดกับเถรเป็นธุระกิจจะลักขณะ เขาก็แทรกโอกาสขอถามปัญหา, ขอโอกาสถามปัญหา. ผมบอกว่าไม่ใช่โอกาสที่จะถามปัญหาทุกที, แล้วเลยลาไป ๒-๓ น. เขาต้องการประโยชน์ของเขาอย่างยิ่ง จนไม่รู้ว่ามีใครกำลังจะทำอะไรอยู่. ขอบัดโอกาสคนอื่นออกไปก่อน แล้วถามปัญหา, ไม่มีมารยาท ไม่มีสมบัติผู้ดีแม้แต่นิดเดียวเลย กิริยาท่าทาง. เขาจะต้องถามปัญหาของเขา โดยถือว่าสำคัญกว่าเรื่องอะไรหมด ให้คนอื่นรอก่อน, แล้วเขาจะรีบกลับไป, ให้เรารับตอบปัญหา รีบถามปัญหา ให้ตอบปัญหา แล้วเขาจะรีบกลับไป. เวลาของเขามีค่า รออยู่ไม่ได้, วันรุ่งขึ้นจะกลับไป. อย่างนี้มีความเห็นแก่ตัวหรือไม่มีความเห็นแก่ตัว ก็ดูเอาเองก็แล้วกัน.

ผมคิดว่าจะยังไม่กลับไป ฅยากจะพูดกันวันหลังสักทีหนึ่ง ฅยากจะถามปัญหาอะไรๆ อีกเยอะ. ยังไม่ได้ถามว่า ปัญหาว่าอย่างไร ผมยังไม่ได้ถามเลย, เพราะมันไม่ใช่โอกาสที่จะถามปัญหา. วันนั้นผมกะว่าผมคงไม่ได้อาบน้ำ ตั้งแต่เช้าเหงื่อเต็มไปหมด แล้วมีธุระด่วนที่ต้องพูดต้องทำอย่างนี้เสียก่อน ค่อยถาม. อย่างนี้ก็มีย่อยๆ เหมือนกันไม่ใช่เพิ่งจะมีคราวนี้, ก่อนๆ นี้ก็มี ผมแก้มปล่อยให้ไม่รู้เรื่องกันจนกระทั่งเขากลับไป.

ถ้าเขาจะถามปัญหา จะให้ไปทำอะไร ไปชนหิน หรือไปชนทราย หรืออะไรเสีย ให้ได้เหงื่อสัก ๒-๓ ลิตรก่อนจึงจะตอบ

ปัญหา ถือเป็นแป๊ะเจี๊ยะ เหมือนเขาเข้าโรงเรียนต้องเรียกแป๊ะเจี๊ยะ. แต่ว่าเราไม่ใช่แป๊ะเจี๊ยะทำนองนั้น, วัตถุประสงค์ว่าเขามีความเห็นแก่ตัวน้อยหรือมากเท่าไร. ถ้ามีความเห็นแก่ตัวมากเกินไป ไม่มีประโยชน์ที่จะไปเสียเวลากับคนเหล่านี้. เราต้องวัตถุประสงค์ก่อนว่าเขามีความเห็นแก่ตัวพอสมควรหรือไม่มากนักพอที่เราจะพูดด้วยได้ จึงจะค่อยพูดกัน.

ทำวิปัสสนาเมื่อทำการงาน

เรื่องทำการงานนี้ เคยพูดกันมาหลายหนแล้ว ถ้ายังไม่เข้าใจก็ตามใจ ทำวิปัสสนาในการงานนี้ เราต้องการอยู่เสมอ, ยังต้องการอยู่, จะเป็นครั้งนี้ หรือครั้งพุทธกาลโน้น ก็ตามใจเรื่องมันเรื่องเดียว. เรื่องวิปัสสนา คือต้องเห็นความจริง เห็นข้อเท็จจริง เห็นความจริง ที่ทำลายความเห็นแก่ตัว นี้จะจำจะจด ก็จดประโยคสั้นๆ นี้ว่าวิปัสสนาที่แท้จริง เป็นการเห็นความจริงที่ทำลายความเห็นแก่ตัว, เท่านั้นก็พอแล้ว.

นี่คือวิธีที่เราจะเห็นความจริง ชนิดทำลายความเห็นแก่ตัว. มีอีกหลายแบบหลายอย่าง, แล้วมันก็ไม่จำเป็นจะต้องเหมือนกันไปหมด มันปรับปรุงได้ตามกาลสมัย. ข้อนี้ย่อว่าแต่ธรรมะเลย, แม้แต่วินัยพระพุทธเจ้าท่านก็ตรัสอนุญาตไว้ ว่าถ้าอันไหนไม่เหมาะสมจะเพิกถอนแก้ไขก็ได้. พระพุทธเจ้าท่านตรัสอนุญาตไว้อย่างนี้ เมื่อจะบริณิพพาน เมื่อวันจะนิพพาน เราไม่สมควรที่จะแก้ไขตนเอง ฝ่ายเถรวาทยินดีที่จะเอาตามตัวหนังสือ ไม่แก้ไขดัดแปลงอะไร,

เหมือนพวกมหายาน. ถ้าแก้ไขก็แก้ไขได้ แต่ไม่อยากจะแก้ไข รักษาไว้ตามตัวหนังสือ.

นี้หมายความว่า สิ่งต่างๆ นั้นปรับปรุงแก้ไขตามควรแก่กาลเทศะได้, เดียวนี้แม้พระแต่ละองค์ ก็ไม่ได้เป็นอยู่เหมือนครั้งพุทธกาล เนื่องจากโลกมันเปลี่ยนแปลง. ในระหว่าง ๒,๐๐๐ กว่าปีนี้ โลกมันเปลี่ยนแปลง, เปลี่ยนแปลงหลายอย่างหลายประการ. แต่ว่าส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่เราจะต้องทำอะไรให้มันเป็นประโยชน์มากขึ้น, จะเนิบๆ เนือยอยู่เหมือนครั้งพุทธกาลนั้นไม่ได้. เราทำผิดหรือทำถูกก็ตามใจ, แต่ว่าเราทำอะไรบางอย่าง จากครั้งพุทธกาลกันก็มี. ในส่วนการเป็นอยู่ หรือการทำประโยชน์ผู้อื่น อย่างนี้เราทำ, แต่หลักธรรมะนั้นทำไม่ได้. นี่หลักวิปัสสนา หลักธรรมะที่ทำได้ ต้องเป็นหลักที่ทำให้คลายความเห็นแก่ตัว, ถอนความเห็นแก่ตัว, ถอนความรู้สึกว่าตัว. ในที่สุดอันนั้นอันเดียวคงไว้, ส่วนวิธีการต่างๆ ที่จะทำให้สำเร็จผลตามนั้นก็ปรับปรุงได้ ต้องเป็นสิ่งที่ปรับปรุงแก้ไข ให้เหมาะแก่กาลสมัยได้, แล้วก็ต้องเป็นคนที่มีความเข้าใจถูกต้องในวัตถุประสงค์ ไม่คุ่มดีคุ่มร้าย เหมือนพระเหล่านี้. ผมพูดตรงๆ เรียกว่า เขาเป็นคนคุ่มดีคุ่มร้าย มีความเห็นแก่ตัวมาก.

เราถือเอาตามหลักธรรมะ ที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้แล้ว มันมีทางมากทางไปอ่านดูใหม่ ในเรื่องนิมิตตายตนสูตร ทางแห่ง **นิมิต ๔** ประการนั้น ไปอ่านดู ด้วยการเรียน ด้วยการฟัง ด้วยการสอน ด้วยการคิดนึก ด้วยการทำความเพียร มันมีได้หลายทาง:

แต่ว่าตลอดเวลา นั้นต้องให้มีความพอใจในการกระทำของตัว ว่าถูกต้อง ที่เรียกว่า ปิติ (ให้เกิดความอิ่มใจ) คือทำใจคอให้ปกติ ถ้าใจคอปกติ ก็เป็นสมาธิเท่าที่จำเป็นหรือพอเหมาะพอดี ที่จะรู้ว่าอะไรเป็นอะไร ไม่ใช่สมาธิเหลือเฟือ ให้มันพอดีกับเวลา ใช้เวลาไม่มากดอก ก็จะได้ความรู้ ที่เป็นการบรรลุธรรม เป็นการตรัสรู้ ในเวลานั้น เพราะทุกอย่างมันเป็นไปเท่าที่ธรรมชาติต้องการ พอเหมาะพอดี ไม่มากไม่เกิน.

เปรียบเทียบวิธีการวิปัสสนา.

ที่นี่จะยกตัวอย่างให้ฟังได้ง่ายๆ เหมือนกับเราหาไม้มา เยอะแยะไปหมด หาอิฐ หาปูนซิเมนต์ หาเหล็กมาเยอะแยะไปหมด, แล้วก็ไม่ได้ใช้ไม่ได้ทำ เพราะไม่รู้อะไรจะทำอย่างไรก็มี. ที่จะให้เป็นเรือนเป็นกุฏิอะไรขึ้นมา เพราะไม่รู้อะไรจะทำอย่างไรก็มี. หรือว่าเพราะหลงใหลแต่ในการหา สะสมไม้ สะสมอิฐ สะสมเหล็ก สะสมปูน สะสมทัพพสัมภาระอย่างเดียวกัน แล้วก็ไม่ได้ทำ, จนกระทั่งของนี้ผู้ฟังไปในที่สุด จนกระทั่งสมภารนี้ก็ตายไป ไม่ได้ทำ กุฏิ หรือทำบ้านทำเรือน ของคนชาวบ้าน น้อย่างนี้.

ที่นี่อีกอย่างหนึ่ง ก็ตรงกันข้าม คือหาไม้มา ๔-๕ อัน ทำเข้าไปหมด, หาไม้มาอีก ๔-๕ อัน ทำเข้าไปหมด หาอิฐมา ๑๐๐-๒๐๐ ก้อน ทำเข้าไปหมด, หากกระเบื้องอะไร ทำเข้าไปหมด, พอหมดก็จบกัน ของก็หยุดหา อย่างนี้ก็มี. นี้เรียกว่าพอดี ทำพอดี แล้วทำตาม common sense ง่ายๆ คือตามความคิดนี้ภรรยาชาติ

ง่ายๆ เพราะเราไม่ได้ทามาก, แล้วไม่มัวหลงแต่ที่จะหาสิ่งก่อสร้างแล้วก็ไม่ได้อสร้าง.

ทำวิปัสสนาทำอานาปานสติ แบบที่เขียนอยู่ในกระดานดำเวลานี้ มีช่องทางที่จะเพือในการมีสมาธิก็ได้ คือมุ่งกันแต่เรื่องมีสมาธิ, แล้วก็พยายามในขอบเขตที่กว้างมากเกินไป แล้วมันก็ได้ง่ายๆ, ไม่พอง่ายๆ แล้วมาธินั้นก็ไม่มีวันที่จะได้ใช้สำหรับเป็นวิปัสสนา เพื่อพิจารณาให้เกิดญาณอย่างนี้.

ที่นี้พวกคึดดีคึดร้ายพระคึดดีคึดร้ายเหล่านี้ ได้ยินแต่เรื่องสมาธิ, แล้วกระต่อนกระแท่นจับหลักไม่ถูก มันก็ไปทำไม่ได้. แต่มันยังมีอยาก อยากรมาก อยากรจะทำให้ได้ อยากรจะทำสมาธิให้วิเศษวิโสกว่าใครเลย แล้วมันก็ทำไม่ได้ ก็พยายามอยู่แต่อย่างนี้, ก็เลยไม่ได้ทำส่วนที่เป็นปัญญาได้ คอชื่อโง่ถึงขนาดที่จะฟังคำพูดเหล่านี้ที่ตรงนี้ไม่เข้าใจ เมื่ออาทิตย์ก่อน, มีความโง่มากขนาดนั้น จึงฟังคำพูดที่เราพูดตรงนี้อาทิตย์ก่อนนั้นไม่เข้าใจ.

ที่นี้ย่อนไปดูถึงคนบางคน เป็นฆราวาสด้วยซ้ำไป ไปเฝ้าพระพุทธรเจ้าแล้วก็บรรลุมรรณะที่ตรงนั้นเอง, บรรลุมรรณผลที่ตรงหน้าพระพุทธรเจ้าที่ตรงนั้นเอง ไม่ได้ไปทำสมาธิที่ไหน, ไม่ได้ไปทำวิปัสสนาที่ไหน ก็บรรลุมรรณผลที่ตรงนั้นเลย. อย่างนี้มันเป็นอย่างไรรลองคิดดู ไม่มีเวลาที่เกิดอาการที่ว่า จะต้องไปหาไม้หาไถ่มาสะสมมาปลูกเรือน มาอะไรทำนองนี้.

แล้วยังมีวิธีที่จะรู้ธรรมะที่จะหลุดพ้นมากๆ วิธี อย่างที่กล่าวไว้ ในนิมิตตายตนสูตร ขอให้ไปสนใจทำให้เข้าใจจนสามารถ

ทำให้มันเป็นเรื่องของปัญญาของวิปัสสนานี้อยู่เรื่อยไป. โดยไม่ต้องคำนึงถึงสมาธิหลับตา หรือสมาธิที่มากมายเกินความจำเป็นก็ยังสามารถ. ถ้าเราพิจารณาด้วยความตั้งใจจริง, จะให้มันมีแรงมากจนถึงขนาดมันเป็นสมาธิอยู่ในตัวมันเอง. เรื่องนี้เคยพูดหลายแห่งหลายหนหลายตัวอย่างแล้ว พอเราจะตั้งใจจะทำการพิจารณา คือคิด สมาธิมันก็เกิดขึ้นเอง โดยธรรมชาติและอัตโนมัติด้วย, นี่พอดีไม่มากไม่น้อย.

เราเอาพวกที่เขาจัดไว้ว่า เป็นวิปัสสนาญาณิกะ ดีกว่าคือพวกที่เอาการพิจารณานำหน้าสมาธิ. ถ้าทำเอาสมาธินำหน้าวิปัสสนาอย่างนั้นเขาเรียกว่า สมถญาณิกะ คือทำสมาธิมากๆ หลากอย่างหลายแบบ จนเกิดสมาธิ จึงค่อยโน้มไปสู่วิปัสสนาที่หลัง, มันก็ใช้นิดเดียว นอกนั้นก็เหลือ เหลือใช้ อย่างนี้มันก็ได้, คือว่า ทำสมาธิให้มาก แล้วลากวิปัสสนาไปตามเรียกว่า สมถญาณิกะ. นี่จัดแบ่งกันที่หลัง ให้ชื่อที่หลัง.

ถ้าว่าเป็นวิปัสสนาญาณิกะ ก็คือ เอาการคิดการพิจารณานำหน้าเรื่อย ลงมือคิดพิจารณาเลย, สมาธิถูกลากมาเอง, การเพ่งพิจารณามันลากสมาธิตามมาเอง แล้วมันลากมาได้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น. มันไม่อาจที่จะลากมาให้มากเกินไปที่จำเป็นได้. นี่คือแบบวิธีที่ลัดที่สุดของพวกที่เป็นฆราวาส. หรือพวกสมณะนี่จะทนไหว. เขาก็ถือกันว่า ทั้ง ๒ แบบนี้ใช้ได้, แม้แต่พวกพระ. พวกพระจะเลือกเอาแบบไหนก็ได้ ผมแนะนำ, อย่าหามกันมากเกินไป, แยกหามกันมากมายเกินไป แล้วก็ไม่รู้จะใช้อะไร. นี่คือเรา

เรียกว่าพวกแบกกระไดก็ได้. เที้ยวแบกกระไดอยู่เรื่อย; แต่ไม่รู้ว่าจะไปพาดขึ้นบ้านเรือนใครที่ไหน. ไม่รู้ว่าปราสาทอยู่ที่ไหน เที้ยวแบกกระไดอยู่เรื่อย. นี่พวกทำสมาธิล้วนๆ เป็นอย่างนี้ **ไม่รู้ว่าจะไปจุดเข้าที่จุดไหน** สำหรับการพิจารณา.

นี่อยากจะใช้วิธีวิปัสสนานำหน้าลากสมาธิไป คือว่าพอเพ่งคิดเท่าไรสมาธิจะเกิดขึ้นเท่านั้น, เพ่งคิดให้แรงเข้า สมาธิก็เกิดขึ้นแรงเข้า ตามธรรมชาติธรรมดา, เป็นเหตุให้เขาเรียกว่าปัญญาวิมุตติ, หลุดพ้นด้วยอำนาจปัญญา คือทำอย่างนี้. นี่มันมีผลเหมือนกัน คือว่า ทำลายกิเลสเหมือนกันเราก็เอาอย่างนี้ดีกว่าที่เรียกว่าทำอย่างร่ำรวย มีผลงานมาก เพราะพวกที่**บรรลุธรรมะตรงที่หน้าที่นั่งของพระพุทธเจ้า**ชั่วคราวไม่กี่นาทีนั้น ก็แบบนี้ทั้งนั้น. มันเป็นแบบความคิดพิจารณาหรือวิปัสสนานำหน้า; แต่ว่าถ้าเขาเป็นคนมีนิสัยมีอุปนิสัย มีจิตลักษณะเหมาะสมที่เขาอาจจะมีความสมาธิมากมายเต็มทีก็ได้. เขาจึงไม่ต้องการ ถ้าบรรลุธรรมะเป็นที่พอใจ ไม่มี ความทุกข์อะไรเสียแล้ว ก็ไม่มีใครสนใจที่จะไปหัดสมาธิกันทำไมอีก. ใหม่ๆ ที่คนนั้นถ้าไปหัดสมาธิ แล้วก็จะได้มากมายทีเดียว. คนได้บรรลุธรรมะ ชนิดที่ทำความดับทุกข์ได้ จะสนใจที่จะไปหัดสมาธิทำไมอีก, มันก็มีบ้านเรือนอยู่พอสมควรแก่อัตภาพแล้ว จะไปหาไม้ หาอิฐ หาปูน อะไรมากองไว้ทำไมอีก เป็นอย่างนี้เป็นต้น.

แล้วก็**มีกรณีพิเศษ** คือว่า คนที่ได้บรรลุพระอรหันต์ โดยไม่ได้ไปทำวิปัสสนาที่เฝ้า ที่ไหน บรรลุตรงหน้าพระพุทธเจ้านั้น. เขาแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ได้มีปฏิสัมภิตา มีอะไรต่างๆ นี่ก็เป็นได้.

เพราะว่าจิตใจคนนั้นพิเศษมาแต่เดิม พอรู้ธรรมะในส่วนดับทุกข์สิ้นเชิง, แล้วก็รู้เรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องกัน, แล้วก็มีความตั้งใจที่เป็นสมาธิขนาดแสดงฤทธิ์ได้โดยในตัวเองได้ ไม่ต้องไปฝึกโดยเฉพาะ.

เดี๋ยวนี้ คนเรามันหมดปัญญา หมดท่าเข้า ก็เลยคิดว่า คว้าไปตามเรื่อง, คว้าไปตามเรื่อง คือว่า ตามที่มีสอน มีแนะนำ มีสอน อยู่กันเป็นแบบพิธีต้อง เป็นธรรมเนียมประเพณี ฉะนั้นจึงเรียกว่า กระต่อนกระแต่น, เหมือนที่ผมเรียกเมื่อตะกี้มันกระต่อนกระแต่น, กระต่อนกระแต่น. เหมือนอย่างว่าในรายที่ทำไม้ หาปูน หาเหล็ก หาสมภาระหลายๆ อย่างนี้, แล้วมันกระต่อนกระแต่น ก็ตรงที่ว่าไม่มีความรู้เลยว่าจะใช้ไม้อย่างไร ไหนสักก็อันจะใช้ปูนสักเท่าไร, ใช้อิฐสักเท่าไร, มันกระต่อนกระแต่นตรงที่ หาอันนั้นมากเกินไป, หาอันนี้น้อยเกินไป บางอย่างไม่ได้หาเลย อย่างนี้เป็นต้น. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบรรลุธรรมะกันจริงๆ เดี่ยวนี้มันกระต่อนกระแต่นแบบนี้.

ความรู้ทางปริยัตินั้นก็กำลังขยายกันออกไป ไม่มีที่สิ้นสุด: แม้แต่จะทำวิปัสสนานี้ ก็ต้องเรียนอภิธรรม, อภิธรรมนั้นคือปริยัติอย่างยิ่ง ปริยัติแห่งปริยัติทีเดียว: เพราะอธิบายคำมันมากไป. นี่ทำวิปัสสนาก็ต้องเรียนอภิธรรม อย่างนี้เป็นต้น. แล้วหลักสำหรับวิปัสสนานั้น เท่าที่มีอยู่ในพระไตรปิฎก ก็เหลือเฟือ เป็นแสนจะเหลือเฟือ. ที่แท้ต้องการเพียงหลักในบางสูตรเท่านั้นก็พอแล้ว, ไม่ต้องการคำอธิบายทำนองปริยัติให้มากออกไป : เรื่องภพเรื่องภูมิ เรื่องโลก เรื่องส่วนแยกของชั้นๆ ของธาตุ อายตนะ จนเป็น

วิทยาศาสตร์ล้มหลับล้มตา ตัวเองก็ไม่เข้าใจ ได้แต่ท่องได้เท่านั้น
เอง.

วิปัสสนาแบบสวนโมกข์.

ที่นี้อยากจะพูดให้เข้าใจเรื่องเสียที่ ที่เป็นปัญหาเฉพาะสำหรับสมัยนี้ ที่จริงก็เคยพูดมาคราวสองคราวแล้ว ผมจำได้ ว่าใช้วิธีที่มันเหมาะสำหรับคนสมัยนี้. แล้วก็ย่ำย่ำเป็นหลักเป็นคำสำคัญ ว่าพระเณรอย่าเลวกว่าชาวบ้าน ยังจำได้หรือเปล่า? ว่าพระเณรอย่าเลว อย่าเหลวไหลกว่าชาวบ้าน, อย่าอยากได้กว่าชาวบ้าน: หมายความว่า เมื่อชาวบ้านต้องทำงานเลี้ยงลูก เลี้ยงเมีย อย่างชาวบ้าน ก็บรรลุลุทธิธรรมะได้ดังที่ปรากฏอยู่ในพระคัมภีร์นั้นๆ มาเฝ้าพระพุทธเจ้า แล้วบรรลุลุทธิธรรมะที่ตรงนั้นได้ ทั้งที่เป็นฆราวาส. และฆราวาสบางคนก็เป็นพระโสดาบัน สกิทาคามีอยู่ในบ้านเรือนนับจำนวนไม่ไหว. เมื่อชาวบ้านที่ยังทำมาหากินเลี้ยงลูกเลี้ยงเมียเป็นอย่างนี้ได้ แล้วพระเป็นไม่ได้ มันก็เรื่องเหลวไหลสิ้นดี: ฉะนั้นอย่าอวดดีอวดดีให้มันมากไปนักเลย, เอาแต่พอเหมือนกับชาวบ้านเขาได้กัน ก็ดีโขอยู่แล้ว.

นี่จึงเกิดความคิดที่ฉวยโอกาสเอาการงานเป็นวิปัสสนา หรือว่าเอาวิปัสสนาในการงาน มีวิปัสสนาในการงาน, หรือว่าทำการงานให้เป็นวิปัสสนาเสีย นี่ตั้งชื่อเสียใหม่เลยว่า วิปัสสนากรรมกร. วิปัสสนาของเรา วิปัสสนาแบบกรรมกร. ถ้าใครถามเมื่อไรที่ไหน ก็ตอบว่า วิปัสสนาสวนโมกข์นี่คือวิปัสสนาแบบกรรมกร, ทำการ

งานให้เป็นวิปัสสนา มีวิปัสสนาในกาารงานนั้น แต่ต้องการงาน
อย่างแบบของผม.

แล้วหลักใหญ่ๆ ก็พูดอยู่แล้วว่า ต้องเป็นความไม่เห็นแก่
ตัว, ไม่ให้ยกหูชูหาง อย่ามีความเห็นแก่ตัว ไม่ว่าจะอะไรมาช่วย
การาอบอันนี้ได้ อันนั้นใช้ได้หมด. ที่นี้การงานความเห็นเห็นน้อย
ความเสียสละนี้เป็นพื้นฐาน; ถ้ายังไม่ยอมเสียสละแล้วมันยังเลว
เกินไป มันเป็นเรือโกลนที่ใช้ไม่ได้, แม้แต่จะเป็นเรือโกลน คือ
โกลนมาไม่ดี.

ฉะนั้นอย่างน้อยต้องมีการแสดงความไม่เห็นแก่ตัว หรือ
ความเสียสละ ความเห็นแก่ตัว ในระดับที่เพียงพอ ให้ดูก่อน
เป็นข้อแรก, แล้วจึงขยายให้มันยิ่งขึ้นไป โดยแนวนั้น โดยไม่
ต้องเปลี่ยนเรื่องให้มันหลายเรื่อง. เมื่อถือเอาการงานเป็นวิปัสสนา
แล้วก็ให้มันเป็นวิปัสสนาเรื่อยไป จากกาารงานนั้น.

เราต้องการให้ทำงานชนิดที่เป็นการเสียสละจริงๆ, ฉะนั้น
จึงบัญญัติไว้ชัดว่า ต้องไม่หวังอะไรตอบแทน, อย่าหวังจะได้อะไร
ตอบแทน, อย่าหวังจะได้คำชอบใจ, แม้แต่คำว่า ชอบใจ ก็อย่า
หวังจะได้, ความเอาอกเอาใจ พะเนาพนออะไรบางอย่าง ก็อย่า
หวังจะได้, แล้วเวลาเจ็บไข้, ถ้าสำหรับผมนี้เป็นเจ้าของงาน จะมี
การตอบแทนอะไรบ้าง ก็ขอให้คิดว่า มันเป็นหน้าที่ตามวินัย ที่
เพื่อนสหธรรมิกด้วยกัน จะต้องช่วยเหลือคนเจ็บไข้ แต่ไม่ใช่
ธรรมะ. ฉะนั้นให้คงถืออยู่ไปตามเดิมว่า พวกที่เห็นเห็นน้อยนั้น
ไม่ได้รับอะไรตอบแทน แม้แต่สิ่งของ, แม้แต่ชอบใจ แม้แต่การ

เอาอกเอาใจ การเอาใจใส่ อย่าหวังเลย. ให้มันเป็นการกระทำเพื่อ
ชุดเวลาความเห็นแก่ตัว ไปโดยส่วนเดียว, ทำงานเพื่องาน ทำ
หน้าที่เพื่อหน้าที่ ตามหลักจริยธรรมสากลไปทำเดียว, แต่ผม
 เรียกว่า **ทำงานด้วยจิตว่าง** ไปทำเดียว.

ที่นี้พูดถึงงานที่ทำ ไม่ใช่ต้องเป็นงานแกะสลัก หรือวาด
 เขียน เหมือนกับพระคัมภีร์คัมภีร์ของคัมภีร์นั้นพูด. งานอะไรก็ได้,
 งานอะไรก็ได้ทั้งนั้น นี่มันเป็นหลักตายตัว. งานอะไรก็ได้ ขนทราย
 ขนดิน ขนหิน ทำอะไรก็ได้ ใช้ได้ทั้งนั้น, แล้วมีหลักว่า เอาเหวี่ยง
 ล้างกิเลสก็แล้วกัน. พอผมพูดประโยคนี้ โปรเฟสเซอร์ฝรั่งชูมือสูง
 เต็มเร่าๆ ไม่เข้าใจ. ขอให้ทำชนิดที่เอาเหวี่ยงล้างกิเลสก็แล้วกัน,
 หมายความว่าเอาความไม่เห็นแก่ตัวนี้, ล้างความเห็นแก่ตัว ก็แล้ว
 กัน, ไม่ใช่ต้องเป็นงานนั้นงานนี้, แต่ที่นี้เมื่อต้องทำงานแล้ว
ควรจะทำงานที่ถนัด, ต้องทำงานที่ถนัดดีกว่าทำงานที่ไม่ถนัด
 เพราะทำได้ดีกว่า, มันไม่เหนียวแปล่า มันยังได้ผลดีกว่า. แล้ว
 งานที่ถนัดนี้ มันขยับขยายได้ แต่ว่าเป็นไปในทางที่จะเป็น
 ประโยชน์แก่พระศาสนามากที่สุดก็แล้วกัน มันอาจจะทำอย่างอื่น
 ก็ได้ แต่เราจะเน้นมันมา ปรับปรุงมันมา โยงมันมา ในลักษณะ
 ที่จะเป็นประโยชน์แก่ศาสนา ได้มากที่สุดก็แล้วกัน.

ที่นี้คนอย่างเรายังไม่มีปัญหาทำอย่างอื่น จึงคิดว่า การ
แสดงภาพเขียนหรือภาพสลักนี้ ดีที่สุดสำหรับเราเวลานี้, ใช้คำว่า
 “เวลานี้” ช่วยจำไว้ด้วย เวลาอื่นไม่รับรอง. **เวลานี้**ในสภาพที่เหมาะสม
 ที่สุดนี้ **งานนี้จะช่วยเผยแผ่สิ่งที่ควรเผยแผ่**, ได้ผลมากเกินค่า

ของหนังสือที่เสียไป เพราะว่างานนี้จะมีประโยชน์ ทั้งในทางธรรมะ ในทางประวัติ ในทางโบราณคดี ในทางศิลป กระทั่งในทาง วัฒนธรรมของคนไทย เพราะทำให้รู้อะไรทุกอย่างในแง่เหล่านี้. วัฒนธรรมไทยงอกออกมาจากวัฒนธรรมอินเดียอย่างไร ถ้าคนมี หูตาฉลาด จะดูได้จากภาพหินสลักเหล่านี้ : ดูในแง่ศิลปก็ได้, ถ้าดูในแง่ของพุทธประวัติ ก็เห็นได้ไม่น้อยกว่า ที่มีอยู่ก่อนแล้ว ในประเทศไทย. เพราะอย่างนี้ยังไม่มีในประเทศไทย มันเพิ่มส่วน ที่แปลกเข้ามา.

ดูในแง่ธรรมะ ก็เรื่องความว่างนี้ดูได้ดีกว่า, เพราะเขาไม่ แสดงรูปพระพุทธเจ้า คงทิ้งไว้เป็นความว่าง, โดยหลักว่า พระ พุทธเจ้าที่แท้จริง ไม่ใช่สิ่งที่แสดงได้ด้วยรูป, ด้วยสิ่งที่มีรูป นี้ อย่างเป็นไปในฝ่ายธรรมะนะ.

ที่นี่ ประวัติ นั่นประวัตินี้ ที่เป็นเรื่องราว ไม่มีในหนังสือ พุทธประวัติที่อ่าน นี้ดูซิ มาเพิ่มเข้าอีก ในส่วนที่เป็นพุทธประวัติ แล้วในทางโบราณคดี ทางอะไรต่างๆ ซึ่งเราพิจารณาแล้ว เห็นว่า มีประโยชน์มาก จึงปรับปรุงให้หนังสือนั้นเสียไปในลักษณะอย่างนี้, นี้เรียกว่า ยิ่งที่เดียวได้นกหลายตัว ทำการงานเอาหนังสือล้างกิเลส, แล้วผลของหนังสือนั้น เป็นประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ด้วย, ไม่ใช่ให้ แก่ตัวเองอย่างเดียว. ฉะนั้นเราถือเอาทั้งประโยชน์ตนและประ- โยชน์ท่าน; และเมื่อใช้วิธีนี้ ผมว่าเหมาะที่สุดแก่โลก แก่มนุษย์ ในยุคปรมาณู ยิ่งกว่าจะนั่งหลับหูหลับตาตลอด ๒๔ ชั่วโมง. ไป นั่งหลับหูหลับตา แต่กลางคืนก็พอแล้ว. นึกกลางวันใช้วิธีเอาหนังสือ

ล้างกิเลสนี้ ก็ถมไปแล้วมันลึกซึ่งกว่า มีประโยชน์กว้างขวางกว่า.

ฉะนั้นอย่าได้คิดว่า จะหัดเขียนหัดแกะ หัดทำ นี่เพื่อจะ
ไปเป็นอาชีพข้างหน้า, อย่างนั้นมันทำลายตัวเอง ให้ตกต่ำลงไป
แล้วเรื่องนั้นจะไม่ล้างกิเลส, เว้นไว้เสียแต่ว่าทำเพื่อไม่ให้หวังอะไร
ตอบแทน, หวังแต่จะให้ผู้อื่นได้ตะพืด. นี้เรียกว่าเหมือนกับตาย
แล้ว เรานี้ตายแล้ว: ฉะนั้น คำกลอนบทนั้น ยังคงใช้ได้อยู่เสมอ
: ทำงานด้วยจิตว่าง ยกผลงานให้ความว่าง กินอาหารด้วยความว่าง
ตายแล้วตั้งแต่ที่แรก, เป็นคนตาย อย่างมี หู หวัง หาง สำหรับไว้
ยกกันอีก, นี้เรียกว่า คนตาย.

ที่นี้ปัญหามันอยู่ที่ว่า หัวทางนี้มันมีสลอนไป ยกกันสลอน
ไป มีปัญหาเท่านี้, ไม่มีทางอื่นที่จะกำราบมัน นอกจากว่า มี
หลักที่จะทำลายความเห็นแก่ตัว โดยทำตนให้เป็นคนต่ำ, ทำตน
ให้เป็นคนแพ้ แพ้เป็นพระ ชนะเป็นมาร นีดีที่สุด. ยกหูชูหางเมื่อ
ไรเป็นมารเมื่อนั้น, แพ้เมื่อไรเป็นพระเมื่อนั้น.

นี้เห็นได้แล้วว่า มันเกินไป เกินกว่าพระคัมภีร์คัม
ร่ายชนิดนี้จะเข้าใจอุดมคติของเราได้, มันก็ไม่มีปัญหาอะไรที่จะ
ต้องพูดกับแก ก็เลยไม่ได้พูดอะไรสักคำเดียว กับพระ ๒-๓ องค์นี้:
เพราะมันไม่มีประโยชน์อะไรจะพูด. แต่ถ้าคุณยังอยากจะพูด
ก็อย่าพูดอะไรให้มากนัก. เว้นแต่ว่าเราสมัครเป็นกรรมกร มีวิปัส
สนาในการทำงาน ปรับปรุงการทำงานให้เป็นวิปัสสนา.

คำว่า กัมมัฏฐาน ก็แปลว่า การงาน. กัมมัฏฐาน แปลว่า
การงาน เพราะฉะนั้นการงานก็เป็นกัมมัฏฐานได้ด้วย, ถ้าว่า

การงานนั้นไม่เพิ่มความเห็นแก่ตัว.

นี่ระวังๆ อย่านำให้การงานอะไร เพิ่มความเห็นแก่ตัว, เพิ่มความหวังที่จะได้นั้นได้นี้. ยอมเป็นผู้สิ้นเนื้อประดาตัวอยู่ตลอดเวลา ให้เหมือนกับตายแล้ว, เสร็จแล้วอยู่ตลอดเวลา ยิงดี, เป็นหลักง่ายๆ ที่ถือปฏิบัติได้ว่า หูทางมันจะไม่ชูขึ้นมาได้.

นี่รวมความแล้วผมมองเห็นไปแต่ในลักษณะอย่างนี้ว่า วิธีนี้เท่านั้นที่ประหยัดที่สุด, ประหยัดอะไรที่สุดแล้วก็รวดเร็วที่สุดแล้วก็ง่ายตายที่สุด, แล้วก็จะไม่ให้พระนี้เลวกว่าชาวบ้านเหมือนที่พูดแล้วโดยวิธีนี้. ฉะนั้นจึงถือว่า วิธีนี้คงจะเหมาะแล้ว สำหรับมนุษย์ในยุคปรมาณูนี้ ภิกษุสามเณรในยุคปรมาณูนี้ ใช้ไฟฉายโก้ๆ แทนที่จะใช้โคมผ้าใส่จอกน้ำมันเนย มันเปลี่ยนไปเท่าไร, ฉะนั้น การงานมันก็ต้องเปลี่ยนบ้างซิ. ที่อยู่เป็นอย่างไร มันก็ผิดไปกับครั้งพุทธกาล, ในกฎมีอะไร มีตำราท่วมหูท่วมหัวสารพัดอย่าง, มีเครื่องใช้บางอย่างซึ่งไม่ใช่ของพระ มันก็เรียกว่าผิดไปมากแล้ว สำหรับมนุษย์ในยุคปรมาณู, แล้วไปดูกฎ กฎอะไรของพระเถระเจ้าใหญ่นายโตมีอะไรผิดไปจากครั้งพุทธกาลมากไปกว่าพวกเราที่นี้อีก. เรื่องมันไปกันใหญ่แล้ว เป็นยุคจรวดดาวเทียมไปด้วยเหมือนกัน: เพราะว่าผู้ปฏิบัติที่จะทำลายกิเลสในจิตใจ นำปรับปรุงให้มันทันกันกับยุคที่มันพรวดพราดแบบนี้.

ฉะนั้นจึงปรับปรุงในทางเอาการงานเป็นวิปัสสนา, มีวิปัสสนาในการงาน, เอาหนังสือล้างกิเลส. มีหลักสั้นๆ ๓ แบบ, วิปัสสนาญาณิกะ แม้แต่จะหลุดพ้นตามแบบปัญญาวิมุตติล้วนๆ

ก็ยิ่งดี, อย่าไปหวังให้มากกว่านั้น แล้วอันนี้มันเหมาะสำหรับยุคดาวเทียม มีปัญญาเพียงพอที่จะตัดกิเลสอยู่ทุกวันก็พอแล้ว, การไปนั่งหลับตาตามโคนต้นไม้ นั้นก็ทำตามโอกาสเถอะ, อย่าไปมัวเมา แต่อย่างนั้นอย่างเดียวเหมือนกับพระที่ว้าแกไม่เข้าใจคำนี้ เราสนใจมาตั้ง ๔๐ ปี แล้วเรื่องในคำนี้ คำคำนี้ก่อนแกเกิด ฉะนั้นเรื่องนี้จึงไม่มีทางที่จะพูดกันรู้เรื่อง.

การเป็นอยู่แบบวิปัสสนากรรมกร.

วันนี้เราถือโอกาสตั้งชื่อ การเป็นอยู่แบบนี้ ว่าวิปัสสนากรรมกร คุณเห็นแล้วว่าคนที่มาที่นี่โดยมากเขาถามว่า ที่นี่ทำวิปัสสนาไหม? ก็บอกเขาเลยว่าวิปัสสนากรรมกร เข้าใจไม่เข้าใจก็ตามใจเขา, เขาไม่มีเวลาที่จะฟังคำอธิบาย.

เอาเหงื่อล้างกิเลส ไม่เอาเปรียบข้าวสุก ไม่เอาเปรียบข้าวสุกของชาวบ้าน ถ้าทำเนียบๆ นาบๆ เหยียบชี้ไก่ไม่ฝ่อตลอดปีตลอดชาติก็ไม่เห็นได้อะไรขึ้นมา, ต้องทำจริงและรุนแรงทุกอย่างทั้งทางกาย ทั้งทางจิต ทางสติปัญญา มันจึงจะทันกันหรือสมกันกับโลกในยุคดาวเทียมนี้. ขอแต่ว่าเป็นไปในทางถูกต้องก็แล้วกัน, เป็นไปในทางทำลายความเห็นแก่ตัวมีเท่านั้น มีข้อเดียวเท่านั้น.

ควบคุมทุกอย่างให้เป็นไปในทางทำลายความเห็นแก่ตัว นับตั้งแต่จะกินอาหาร จะอาบน้ำ จะไปถาน ทุกอย่างแหละ. ระมัดระวังตัวให้ดี ให้เป็นการทำลายความเห็นแก่ตัว, เข้ามีส่วนร่วม มัน

ก็มีคนเห็นแก่ตัวแล้ว, แล้วไม่ต้องแก้ตัว. พระเถรทั้งนั้นที่ใช้ส้วม
ไม่มีใครมาช่วย, เข้าส้วมให้เลอะเทอะ แล้วมันก็มีแต่ความเห็น
แก่ตัวเข้าแล้ว นี่เป็นตัวอย่างนะ. แล้วอย่างอื่นๆ เช่นว่า **ไม่มี**
ความเป็นระเบียบเรียบร้อย หรือมันไม่มีประโยชน์ หรืออะไร นี้
ทางหนึ่ง.

แล้วอีกทางหนึ่ง ทำลายประโยชน์ให้หมดเปลืองไป โดย
ไม่จำเป็น นี่ก็เป็นเรื่องความเห็นแก่ตัว. ทางหนึ่งไม่สร้างประโยชน์
อะไรขึ้นมาก็เป็นความเห็นแก่ตัว, ทางหนึ่งมันทำลายประโยชน์
ของผู้อื่น ที่เขาสร้างสรรค์ขึ้นมาไว้ นี่ก็เป็นความเห็นแก่ตัว,
จับจ่ายใช้สอยบางสิ่งบางอย่าง ในลักษณะที่จะยกหูชูหางของตัว
โดยไม่ประหยัดสิ่งเหล่านั้น นี่ก็เป็นเรื่องความเห็นแก่ตัว.

ขอให้วัดทั้งวัดนี้เป็นลักษณะ เป็นนิमित เป็นเครื่อง
หมายที่จะวัดว่ามีความเห็นแก่ตัว หรือไม่เห็นแก่ตัว, แล้วให้รู้ไว้ว่า
เรามีหลักใหญ่ๆ ว่า **จะสร้างวัดนี้ให้พูดได้, ให้ก่อนหินพูดได้ ให้**
ต้นไม้พูดได้ ให้อะไรๆ มันพูดได้, คือว่าให้มันแสดงอะไรที่จับใจ
ผู้เห็น และเกิดความรู้สึกในข้อนี้ เป็นความเงียบ ความสงบ ความ
หยุด ความว่าง อะไรก็แล้วแต่.

ฉะนั้นถ้ามีทุกๆ อย่าง ที่ส่อลักษณะอย่างนั้น อย่าให้มี
สกปรกกรกรุงรังหรือเกิดความคิดไปทางอื่น, **ที่เราให้ต้นไม้พูดได้**
ให้ก่อนหินพูดได้ มีความมุ่งหมายอย่างนี้, ฉะนั้นจะวางก่อนหิน
สักก้อน ก็วางให้มันเกิดความหมาย ถ้าโง่เกินไปมันก็เป็นบาป
ของคนนั้น, ไม่ใช่บาปของเรา. เราวางไว้ในลักษณะที่มันจะมี

ความหมาย: แล้วเขา**ไม่**รู้ความหมาย นั้นมันไม่ใช่บาปของเรา. นั้นมันบาปของคนที่มา**นั้น**เอง.

เดี๋ยวนี้คนส่วนมากก็ไม่ได้ประโยชน์ถึงขนาดนี้เห็นๆอยู่แล้ว พันคนจะได้สักคนหนึ่งเท่านั้น, ที่จะรู้สึกเกิดประทับใจจากสิ่งต่างๆ ที่แสดงอยู่ แล้วรู้สึกว่ ความหยุด ความไม่ยึดมั่นนี้มันดี, ไม่ค่อยมีใครรู้. ไม่ใช่ว่าก่อนหินจะมีจิต มีวิญญาณ ที่จะคิดนึก รู้สึกอะไรได้, แต่ว่าลักษณะบางอย่างที่เราอาจจะถือเอาประโยชน์ได้ แล้วมันก็เป็นประโยชน์.

ในอรรถกถา มีภิกษุองค์หนึ่งบรรลุพระอรหันต์ เพียงแต่สักว่าเห็นดอกมะลิปาร่วงลงมาจากต้นเท่านั้น. ดอกมะลิป่า **ไม่**ใช้มีชีวิตจิตใจ, ร่วงตามธรรมชาติของมันแต่พระองค์นั้นมองไปแ่งที่มีความหมายไปในทาง**ไม่**เที่ยง, **ไม่**มีความหวังอะไรเลยในสิ่งเหล่านี้ ในสิ่งที่เริ่ดอร่อยสวยงามอะไรนี้. ฉะนั้นจึงเป็นพระอรหันต์ได้ โดยเห็นสิ่งที่มันทำอะไรไปตามธรรมชาติของมัน **ไม่**มีจิตมีใจอะไร.

นี่เรามัน**ไม่**เป็นอย่างนั้น, พอมืออะไรหล่นมืออะไร มันก็**ไม่**รู้สึก เพราะว่าใจเรามันเตลิดเปิดเปิงไปทางไหนเสียแล้ว, **ไม่**มีโอกาศที่จะเห็นดอกไม้ปาร่วง แล้วเป็นพระอรหันต์ได้เสียแล้ว. เพราะว่าใจของเรากระด้าง และเตลิดเปิดเปิงไปไกลแล้ว, จึงเหมาะแล้วที่จะเอา**เหล็ก**ล้างกิเลส เพราะมันมีแต่ความกระด้างมากเสียแล้ว **ไม่**ละเอียดละมุนละไมเหมือนตัวอย่างนั้น.

แต่ว่าโดยทั่วไปนี้ให้มองดู มันแฉียบ มันหยุด ต้นไม้**นี้**

มันกินอาหารอย่างนี้, มันกินอย่างไรยัดมันถึอมัน. เรามันกินอาหารอย่างยัดมันถึอมัน: วันนี้มีอย่างนี้ มีแกงมีกับอย่างนี้, ถึงปากไม่พูด ก็นึกอยู่ในใจ ว่านี่อร่อย อยากรจะได้อีก มีแต่กินอย่างนี้ทั้งนั้น ไม่เหมือนต้นไม้ มันดูดซึมไปตามธรรมชาติตามระเบียบสม่าเสมอ, ไม่มีตัวกู-ของกูเหมือนคน.

ถ้าใครดูในแง่ดังกล่าวนี้ออก ก็แปลว่า **คนนั้นได้ฟังต้นไม้พูด ได้ยินต้นไม้พูด, นี่เป็นตัวอย่างเท่านั้น** ยังมีอีกมากมายเกี่ยวกับต้นไม้ก็ดี ก้อนหินก็ดีมีอยู่มากมาย ฉะนั้นให้ดูๆ ใจ.

เรามีหน้าที่มากกว่าต้นไม้ เรามีอะไรมากกว่าต้นไม้, เราต้องระมัดระวังกว่า ต้องใช้เวลาให้มีค่ากว่า, ใช้คำว่า ต้อง นี่ไม่ถูก แต่มันก็ต้องใช้คำนี้ เพราะมันกระด้างเกินไปนัก เรียกว่ามันควร "ควรกระทำ" ให้มากกว่าต้นไม้ ดีกว่าต้นไม้. **อยู่ในป่าก็ไม่เห็นป่า** ถ้าไม่มีสติปัญญา, ไปนั่งโคนต้นไม้ ก็ไม่ได้ยินต้นไม้พูด. ฉะนั้นสร้างสติปัญญาให้เพียงพอ อยู่ตรงนี้ก็จะได้ยินต้นไม้พูด หรือว่าได้ เห็นอะไรเห็นต้นไม้แสดงธรรม.

ถ้าทำด้วยความยึดมั่นในรูปในแบบ ให้มันฝังตัวเข้าไปในต้นไม้ ชุดโพลงเข้าไปอยู่ มันก็ไม่รู้, **ก็ไม่รู้จักต้นไม้ ไม่รู้จักประโยชน์ที่จะได้จากต้นไม้.**

โคนไม้หรือว่าที่สังคอื่นๆ ที่เขารวมเรียกกันเป็นที่ **สังคนี้** หมายถึงสิ่งแวดล้อมจิตใจ ไปในทางหยุด ไปในทางว่าง ไปทางสงบสังค. แต่เดี๋ยวนี้เมื่อเราอยู่ในป่าเสียเองแล้ว ก็ควรจะได้รับประโยชน์อันนี้. **อย่าเป็นเหมือนกับว่ามันไม่รู้สึกเสียอีก** นี้เรียกว่า

อยู่ในป่าก็ไม่เห็นป่า ฉะนั้นจงอยู่ในป่าเห็นลักษณะเห็นธรรมชาติ เห็นความจริงอะไรเกี่ยวกับป่า ก็เรียกว่า อยู่ในป่าแล้วก็เห็นป่า, นี่ก็ทำไปตามโอกาส.

ส่วนแรงงานยังเหลือ ก็ใช้ไปในทาง ห้ามทเรียนที่ไม่เห็น แก่ตัว นี่แรงงานที่เหลือจะไปทิ้งเสียที่ไหน? ค่าข้าวสุกของ ชาวบ้านจะเอาไปทิ้งเสียที่ไหน? ถ้าเรามีเวลาเหลือพอที่จะใช้มัน ก็ ใช้มันไปในทางที่เป็นประโยชน์ของโลกเป็นส่วนรวม เวลาวันละ ๒ - ๓ ชั่วโมงก็ตามนี้ ทำสิ่งที่มีมันเป็นประโยชน์แก่โลกเป็นส่วนรวม

การทำงานก็เพื่อประโยชน์ที่พอเหมาะพอดี.

อยากจะยืนยันว่า การเขียนภาพ การสลักภาพนั้น ไม่ใช่ การเขียนใหม่ ไม่ใช่สลักภาพ ของพระบ้าง บอๆ องค์กรที่ว่่านี่ ที่ ใช้ชื่อว่าธรรมกโม. อย่าเห็นเป็นเพียงเรื่องเขียนภาพ หรือสลัก ภาพ ให้เป็นเครื่องที่ว่่าเสียสละเพื่อประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ อะไร ก็ได้, อะไรถนัดก็ทำอันนั้นก็แล้วกัน, อะไรมีค่าสูงกว่า เราเลือก เอาอันนั้น, อะไรที่เป็นประโยชน์โดยเร็ว เราเลือกเอาอันนั้นอีก. ผมจึงบอกว่า จะเป็นงานทำให้มีสิ่งทีในประเทศไทยยังไม่มี เพื่อให้พุทธบริษัทได้เห็นสิ่งเหล่านี้ ก็มีเท่านั้นเอง, ไม่ได้หวังอะไรมาก ไปกว่านั้น:

ลำพังผมคนเดียวจะทำอะไรได้, หลายนๆ คนก็ช่วยกันทำ เป็น การใช้แรงงานส่วนเหลือของร่างกาย ให้หมดไป. แต่แล้ว อย่าลืมนว่ ในขณะนั้นในเวลาอย่างนั้นแหละมีวิปัสสนา ที่ต้องระวัง

ให้ดี คือระวังหู ระวังหางให้ดี, อย่าให้ยกขึ้นมาเพราะเหตุนี้. มีวิปัสสนาอยู่ที่เหงื่อไหลนั้นด้วย แล้วสำคัญเสียด้วย ดีกว่าที่ไปนั่งตากลมเย็นๆ ที่โคนไม้ มักจะเคลิ้มไปในทางอื่น ไม่แน่นอนว่า มันชูดเกลาคความเห็นแก่ตัวด้วยซ้ำไป เดียวไปหลงไหลในความสงบเปลิดเพลิน, แล้วนอนหลับแบบหนึ่งไปเสีย, ก็ไม่ได้อะไร: หรือจะทำสมาธิ กระทั่งเกิดฌานเกิดสมาบัติ แล้วมันก็จะเหลือใช้ไม่ได้ประโยชน์. ฉะนั้น เอาสมาธิเท่าที่จำเป็นแก่การงานของเรา.

ยกตัวอย่าง เหมือนว่าเรามีเครื่องสี่ข้าวเล็กๆ เท่านั้น ซึ่งมันต้องการแรงจุดสัก ๑๐ แรงม้า แล้วเราไปซื้อเครื่องทำแรงม้ามาก มาก นี้จะบ้าหรือจะดี คิดดูเท่านั้น ซื้อเครื่องทำแรงม้ามา ๑๒ แรงม้า แล้วเราไปซื้อเครื่องทำแรงม้ามาก มาก นี้จะบ้าหรือจะดี คิดดูเท่านั้น ซื้อเครื่องทำแรงม้า ๑๒ แรง, ที่ต้องการเพียง ๑๐ แรงม้า มันจะบ้าหรือจะดี, จึงว่าทำให้มันพอเหมาะพอดี ให้มันไปของมันโดยธรรมชาติ แล้วมันก็พอเหมาะพอดี, แล้วมีโอกาสที่จะได้รับผลสูงสุดเต็มที่ แล้วก็เร็ว, กว่าที่จะหาเงินไปซื้อเครื่องทำแรงม้ามาได้ มันก็แย่นะ, พอได้มาแล้วก็ไม่มีประโยชน์อะไร, ประโยชน์จริงๆ มันอยู่ตรงที่มันสี่ข้าวนั้นให้ได้.

ฉะนั้นเมื่อเรา ทำลายตัวกู - ของกู นี้ให้ได้ แม้ด้วยความรู้เท่านั้น แม้แต่ด้วยสมาธิเท่านั้น แม้ด้วยอะไรเท่านั้น ทำไปให้ได้ นั่นแหละดี.

นี่เพราะเหตุที่ชาวบ้านเขามีสมาธิพอดี มีปัญญาพอดี เขาจึงสามารถบรรลุธรรมะได้ ในเพศฆราวาส เป็นพระโสดาบัน

พระสัททาคามีได้, หรือว่า พอไปเฝ้าพระพุทธเจ้าเดี่ยวใจ เป็นพระอรหันต์ได้ เพราะมันมีแรงงานพอดิ มันไม่เหมือนกับคนบ้าๆ บอๆ มันมีอะไรแน่นี้ แ่งนั้น ล้วนแต่เพ้อ. เดี่ยวนี้ระวังให้ดี กำลังจะเพ้อเรื่องวิชาความรู้ ซึ่งไม่จำเป็นแล้ว, แล้วเห่อตามพวกคนสมัยใหม่ รุ้้นั้น รุ้้นี้ รุ้โน่น มากไปแล้ว. ไปรษณีย์ที่มาผ่านผมนี้ รุ้สึกว่าเดี่ยวนี้กำลังจะมีเพ้ออะไรบางอย่าง ในทางหนังสือหนังสือ นั้นแหละเป็นเรื่องทำลายตัว โดยที่ตัวคิดว่าจะส่งเสริมตัว, แต่เป็นเรื่องทำลายตัว โดยไม่ได้รุ้สึกตัว.

เอาละสรุปความที่ **ว่าเราเรียกระบบของเรา หรืออุดมคติ** ของเราว่าวิปัสสนากรรมกร: แต่ไม่ใช่กรรมกรเหมือนคนอื่น กรรมกรที่ความว่างเลี้ยงไว้ **กรรมกรของความว่าง** เรียกร่องเอาอะไรไม่ได้, เรียกร่องเอาอะไรมาเป็นตัวกู - ของกูไม่ได้ เป็นของความว่างทั้งหมด แล้วอย่างน้อยก็จะมีคามเบาสบาย ไม่แพ้ลูกสุนัข, ลูกสุนัขที่กำลังเล่นมันไม่มีเป็นตัวกู - ของกูมันสบาย.

ปัญหาต่างๆ เกิดจากตัวกู-ของกู.

เรานึกคิดมากไป มีอะไรเป็นตัวกู-ของกู สะสมไว้ ก็เลยทุกข์ทรมานหมองวิตกกังวล หน้าเศร้า, **ตัวกู-ของกู** ทรมาน, แล้วไปโทษว่าโชคร้าย โทษพระเจ้า โทษผี โทษนาง ไม่เข้าใจ. ตัวกู-ของกูนั่นเอง มันทำให้เคราะห์ร้าย เกิดเอ็กซิเดนทร์มือหักแขนหักอะไร, ไม่ใช่ผีนางเทวดาอะไรที่ไหน ไม่ใช่เคราะห์ร้ายอะไรที่ไหน. **ตัวกู-ของกู** มันทำให้ใจมิดมณฑ์ สะเพร่า อึดอัด ซัดใจ, สิ่งที่ย่างๆ

แท้งๆ กลายเป็นอันตรายได้, เดินขึ้นบันได ตกลงมาได้. เครื่องใช้ไม้สอยที่ใช้อยู่เป็นประจำวัน กลายเป็นอันตรายขึ้นมาได้: เพราะว่าคนนี้ ในเวลานั้น กำลังยึดอัดอยู่ด้วยตัวกู-ของกู, ไม่ได้มาจากผีสิงเทวดา โชคร้ายอะไรที่ไหน.

ฉะนั้น เรากลับมีปัญญาเพิ่มมากกว่า สัตว์เดรัจฉานเหล่านี้ เพราะตัวกู-ของกู มันแสดงหลายแบบนัก; สัตว์เมื่อหิวก็ไม่โกรธนะ บางเวลาไม่ได้กินอาหารสักมื้อ ก็ไม่เห็นมีเรื่องอะไรเกิดขึ้น. ผมแก้มลองดูแล้ว บางเวลาไม่ให้อินเลย มันก็อยู่อย่างนั้น, เป็นอยู่อย่างนั้น, ให้อิน ๒ มื้อหลายๆ ก็อย่างนั้น. นี่ถ้าคนเราไม่ให้อินอาหารสักมื้อ ดูมันจะยึดอัดมาก ดูมันจะเดือดพล่านมากทีเดียว, สุนัขมันไม่ได้นึกอะไรนัก, มันไม่หิวถึงกับร้อง เพราะการไม่ได้กินอาหารมื้อหนึ่ง. บางทีมันตามผมขึ้นไปอยู่บนภูเขา ไม่ได้กินข้าวมื้อหนึ่งมันก็เป็นอย่างนั้น. บางทีลงมาหาอะไรกินได้ก็ดีไป, บางทีหาอะไรกินไม่ได้ก็เลิกไป, มันก็ไม่รู้ไม่ชี้ได้ นี่เรื่องความยึดมั่นถือมั่นเป็นตัวกู ต้องอย่างนี้ๆ, เป็นของกูต้องอย่างนี้, นี้ระวังมันจะมากขึ้นๆ มากขึ้นๆ มันจะไม่ค่อยลง.

คนๆ หนึ่ง ถามว่า *เลี้ยงสุนัขนี้ไว้ทำไม?* เขาเพิ่งมาใหม่ๆ บอกว่า *เลี้ยงไว้เป็นอาจารย์,* บอกอย่างนี้ *เลี้ยงหมาไว้เป็นอาจารย์* ก็เลยทำหน้าที่ไม่ดี. เขาถามว่าเป็นอาจารย์อย่างไร, อาจารย์อย่างไร? อธิบายให้ฟังว่า *ความรู้ที่ได้มาสอนคุณ ได้มาจากหมา หลายอย่างคืออย่างนั้นๆ อย่างนั้นๆ; เรื่องไม่มีตัวกู ไม่มีของกู ก็เลยเจียบไป. เลี้ยงหมาเป็นอาจารย์; แต่มันอยู่ที่วิถีเลี้ยง หรือว่าวิถีที่เกี่ยวข้อง*

กับหมา มันจึงเป็นอาจารย์ได้, ไม่ใช่เลี้ยงเฉยๆ มันจึงเป็นอาจารย์ได้, แล้วส่วนใหญ่ไม่ได้สนใจกับมันด้วย ไม่ได้มองดูมันในแง่ลึกด้วย. ฝรั่งเศสไม่ชอบหมา เขารำคาญหมา เขากลัว เขากลัวโรคกลัวอะไร. ฉะนั้นพวกฝรั่งมีปัญหาว่า หากว่าหมาเข้าใกล้ก็กลัวแล้วกลัวจะติดโรคจากหมา. เรามีความต้านทานสูงกว่า ในร่างกายเราไม่ติดโรคอะไรที่หมามี. แต่ก็ไม่ใช่ว่าเราจะไปนั้นกับมันเกินไปได้ เราก็ระวังเหมือนกัน, เพราะมันมีอะไรมากเกินกว่าที่เราจะเป็นได้ มันก็มี. แต่แล้วมันมีจริงอยู่อย่างหนึ่ง นี่จริงที่สุด: ถ้าเราชี้เกี้ยวแล้ว หมาก็พอม คือไม่เอาใจใส่หมา. ถ้าเราเอาใจใส่หมา เราต้องทำลายความเห็นแก่ตัวมาก, บางคืนแทบจะไม่ได้นอนตามต้องการ ต้องคอยดูมันเป็นอย่างไร. มันไม่สบาย กลางค้ำ กลางคืน ต้องดูมัน.

ทุกอย่างใช้เป็นเครื่องเรียน หรือเป็นบทเรียน สำหรับศึกษาความไม่เห็นแก่ตัว ได้ทั้งนั้น; แม้แต่การเลี้ยงหมา หรือการปลูกต้นไม้ หรือการกระทำอะไร. ถ้ารู้จักทำ มันก็เป็นไปในทางทำลายความเห็นแก่ตัว, ถ้าไม่รู้จักทำ มันก็ไปทางเพิ่มความเห็นแก่ตัว.

ทุกอย่างเป็นบทเรียนสำหรับฝึกทำลายความเห็นแก่ตัว.

ฉะนั้นทุกสิ่งมี ๒ ความหมายเสมอ: แม้แต่เนื้อตัวของเราเองก็มี ๒ ความหมายเสมอ. นี้คนมีปัญญารู้จักเลือกเอาซิ, คนมีปัญญารู้จักเลือกเอา, รู้จักเลือกเอาประโยชน์ที่สูงกว่าไว้

เสมออีกแล้วกัน. อย่าไปโง่หลงยึดมั่นถือมั่นตะพืด, ไปในทางยึดมั่นถือมั่น อาจจะไปถูกเอาสิ่งที่ไม่มียาคาก็ได้ แล้วก็เหน็ดเหนื่อยมากกับเรา. บางทีเราจะไม่ต้องลงทุนอะไรเลย ไม่ต้องลำบากอะไรสิ่งที่มีอยู่แล้วนี่มันพอแล้ว ที่จะศึกษา ทำลายความเห็นแก่ตัว มีพอ.

เมื่อความเห็นแก่ตัวมันกัดเอาบ่อยๆ ก็ดีเหมือนกัน อย่าถึงกับมาไววาย, กิเลสมันกัดเอาบ้าง มันตบหน้าเอาบ้าง ก็ดีเหมือนกัน, มันจะได้สอนให้รู้จักเร็วๆ. เดียวนี้ไม่รับเสียอีก ไม่รับอันนี้ กลับมูมานะไปทางอื่นเสียอีก, ไม่ยอมรับการสอนของกิเลส ความโง่, ไม่ยอมละความโง่อันนั้น, แล้วจะดันทุรังอยู่นั้น ไม่ยอมละส่วนนั้นเพราะว่ามีมานะทิฎฐิจัด.

ถ้ามีอะไรเกิดขึ้นก็ต้องมองไปในทางที่จะฉลาดขึ้นกว่าก่อน. อย่ากัดฟันตะพืดไปในทางมานะทิฎฐิ จะฉิบหายหมดเพราะความเห็นแก่ตัวยกหูชูหาง. เกิดอะไรขึ้น ดันไปข้างหน้าตะพืด, ไม่สมประสงค์กินยาตาย. มันวิ่งไปทางโน้น ไม่วิ่งไปในทางที่จะทำลายกิเลสเสีย, หรือว่าทำลายความเห็นแก่ตัว. กิเลสมันมุ่งแต่จะเอาอย่างใจตัว ตัวดำๆ; ไม่ได้ตั้งใจ, โดนน้ำตาย กินยาตาย ทั้งหญิงทั้งชาย, อย่างนี้มีมากขึ้น. ผิดกับสมัยก่อน ที่ว่าเขารู้จักผิดชอบชั่วดีถูกต้องเหมาะสม ใช้ชีวิตนี้ให้เป็นประโยชน์ที่สุด ไม่ให้เสียที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ มันก็ไม่พ้นจากเรื่องของธรรมะ ต้องมาเกี่ยวข้องกับเรื่องของธรรมะ.

สรุปความที่ก็เรียกว่า ระบบวิปัสสนากรรมกรนี้ ผมเห็นว่า
ว่าเหมาะสมอยู่ ก็ลองไปคิดไปนึกดู, พอแล้วค่าแล้ว เดี่ยวจะไป
ลำบาก.

ความสุข

ความเอ๋ย ความสุข
ได้จริง จาก คน, ของ, ใจ ได้จริง
"แก่ก็สุข, มีก็สุข, จากเวลา"
แต่ดูนี่ที่ ๓ แห่ง ยี่สิบแปดปี

ถ้าเขาเอา รั้วล้อมนา, ก็น้ำจะสุข
ถ้ามีเงินเอา เกอ "สุข" หรือ เกอ ยี่สิบ ได้
เขาว่าสุข สุขแล้ว! อย่างนั้นไป
มีสุข เห็น หรือ สุข ในมี ๔ นี้แน่ ของ

การงาน

อันการงาน คือคำ ของมุนษย์
ของมีเกียรติ สูงสุด อย่างสูงล้ำ
จักสมก ด้ยการงาน เป็ภาษาใจ
ไม่แท้ไร ผู้ธรรม จักชั้ครอง

อันการงาน คือตัวการ ประพฤติธรรม
พร้อมกันไม่ หลายล้ำ มีค่ายิ่ง
จักะเปรียบ ก็เหมือนคน ใจตายยิ่ง
อันดีเยี่ยม วกั ก็เป็นก หลายพกเคย ฯ

มองแต่แง่ดีเถิด.

เขาดีสักห โคนบ้าง ช่างหัวเขา
 คงเลวโง่เอา สักหนี่ดี เขาดีอยู่
 เป็นพระปิยะชน โคนบ้าง ยังทำดู
 สักหนี่ชั่ว คงไปรู้ ขอบเขาเคย ;

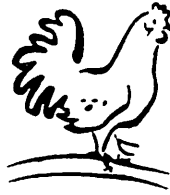
คนยากคน มีดี โดยสักหเดี๋ยว
 คงมีหัวเหี้ยม คั้นหา สหายเล็ด
 เขามีอันเหี้ยมหา นขาดเท่าต่อพลเปลวแล้ว
 มีกันนี้เคย มองแต่ดี มีคุณจริง ๆ

โลกนี้คืออะไร?

โลกเราเห็น ก็เห็น สี่ซีก โลก = ดิน
ไม่ติดต่อกัน และติดต่อกัน
โลกนี้ สี่ซีก โลกนี้ สี่ซีก
สามซีก สี่ซีก โลก = โลก

โลกนี้ สี่ซีก งามดี เห็นสี่ซีก
โลกนี้ สี่ซีก โลกนี้ สี่ซีก
โลกนี้ สี่ซีก โลกนี้ สี่ซีก
โลกนี้ สี่ซีก โลกนี้ สี่ซีก

สหายเว้ย!

สหายเว้ย "ตัวเรา" ขี้ได้มึ
แต่พอเฉลอ "ตัวเรา" มึ ฟ้าผ่าได้
พอเฉลอ "ตัวเรา" ก็เฉลอไป
หมด "ตัวเรา" เสียได้ เป็นเว้ย; ;
สหายเว้ย! ละก่อน ฟ้าผ่า "ตัวเรา"
และก่อน ฟ้า "ตัวเรา" เฉลอได้มึ
ฟ้าผ่า แต่ ฟ้าผ่า และ = ฟ้าผ่า
อย่าได้ มึ "เรา - เขา" เขา เขื่อใจได้

ปณิธานของธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม

ธรรมสภาก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ มีปณิธานในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบรมศาสดา ตามเจตนารมณ์ของท่านเจ้าคุณพระสุธรรมเมธี (นายบรรลือ สุขธรรม ป.ธ.๘) อดีตเจ้าคณะจังหวัดอุดรธานี ผู้ก่อสร้างธรรมสภา อันเป็นธรรมสภาแห่งแรกของประเทศไทย สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ทรงเปิดทองลูกนิมิตเอง ในวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๒

สืบเนื่องตามกาลเวลา ในยุคก่อนปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ หนังสือธรรมะที่ได้จัดพิมพ์จำหน่ายในท้องตลาด ส่วนมากมีเนื้อหาสาระและมีคุณค่าเป็นอย่างมาก แต่ไม่มีผู้คนสนใจเท่าที่ควร เป็นเพราะรูปเล่มส่วนใหญ่ ไม่มีความสวยงาม ไม่มีคุณสมบัติพอที่จะดึงดูดประชาชนให้สนใจหนังสือ ทำให้ในอดีตหนังสือธรรมะไม่ได้รับความนิยมเป็นที่แพร่หลาย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม ได้ตั้งปณิธานว่า ภายใน ๑๐ ปี จะต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมการเผยแพร่หนังสือธรรมะให้มีรูปแบบสวยงาม น่าจับต้อง เป็นที่สนใจของประชาชน และจะทำให้หนังสือธรรมะขึ้นชั้นโชว์ตามร้านหนังสือชั้นนำ ติดอันดับ Best Seller เหมือนหนังสือชนิดอื่นทั่ว ๆ ไปที่วางจำหน่ายอยู่ จึงได้พัฒนารูปแบบปกและรูปเล่ม ให้มีความน่าสนใจอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลาถึง ๑๐ ปี และตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นต้นไป ทำให้ประชาชนเปลี่ยนวัฒนธรรมการอ่านมาสนใจหนังสือธรรมะเพิ่มมากขึ้น ธรรมสภามีความภูมิใจที่ได้นำเสนอและพัฒนาการอ่านหนังสือธรรมะของประชาชน ดังที่ท่านจะเห็นได้ในปัจจุบัน

ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่ผ่านมา ธรรมสภาได้ตั้งปณิธานให้หนังสือธรรมะเป็นหนังสือที่มีคุณภาพดีและราคาถูก เพื่อสนองความต้องการของประชาชนให้มากที่สุด จะพัฒนาหนังสือและสื่อธรรมะให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า “หนังสือธรรมะทั้งสวย ทั้งดี มีคุณภาพ และราคาไม่แพง”

ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นต้นไป เป้าหมายของสำนักพิมพ์ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม คือ การเผยแพร่ธรรมะที่ส่งเสริมให้ประชาชน ลด ละ เลิก อบายมุข และสิ่งเลวตืดทั้งหลาย เพื่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงามและการนำมาซึ่งความสุขของมนุษยชาติ

ธรรมสภาได้ตั้งปณิธานไว้ว่า ในปีพุทธศักราช ๒๕๖๐ ประชาชนชาวไทยจักมีอิสระ ปราศจากความมงมาย ปราศจากสิ่งเหลวไหล และจะส่งเสริมให้อบายมุขหมดไปจากประเทศไทย ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ แต่ขอให้ลดลง ๆ เรื่อย ๆ รวมถึงการสนับสนุนให้ประชาชนมีศีล มีธรรม มีวัฒนธรรมของชาวพุทธ และมีความปิติในการปฏิบัติธรรม เพื่อความสุขของชีวิต และเพื่อความสุขของสังคมโดยทั่วกัน

ด้วยความสุจริต หวังดี ธรรมสภาปรารถนาให้โลกพบกับความสงบสุข

สถาบันบันลือธรรม เป็นองค์กรเอกชนที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อสืบทอดและเผยแพร่พระพุทธศาสนา ให้ดำรงอยู่มั่นคง อันเป็นการสานต่อเจตนารมณ์ของหลวงพ่อบุญทาสภิกขุ แห่งสวนโมกขพลาราม สุราษฎร์ธานี หลวงพ่อปัญญาันทภิกขุ องค์ประธานสถาบันบันลือธรรม และท่านเจ้าคุณพระสุธรรมเมธี ป.ธ. ๘ ประโยค (นายบรลือ สุธรรม) อดีตเจ้าคณะจังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้ให้กำเนิดธรรมสภา

กิจกรรมของสถาบันบันลือธรรม

๑. โครงการ พบพระ พบธรรม พระเถระแสดงธรรม ณ ศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา ทุกวันเสาร์ ๑๕.๐๐-๑๗.๐๐ น. สอบถามองค์บรรยายธรรมที่ ๐๘๖-๐๐๓๕๔๗๘
๒. โครงการ ศิลธรรมของเยาวชนคือสันติภาพของโลก โครงการสำหรับเด็กและเยาวชน จัดที่สวนมฤตารามาราม
๓. โครงการ อยู่กันด้วยความรัก จัดกิจกรรมเพื่อสาธารณกุศล ช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ และช่วยเหลือชุมชนในถิ่นทุรกันดาร
๔. ธรรมสถาน "สวนมฤตารามาราม" อบรมการเรียนรู้ชีวิตตามธรรมใน ๑ วัน ทุกวันพุธต้นเดือน เวลา ๐๘.๐๐-๑๖.๐๐ น. ติดต่อร่วมกิจกรรมที่ ๐๘๖-๐๐๓๕๔๗๘
๕. กองทุน "คลังธรรมทาน" บริจาคหนังสือเป็นสาธารณกุศล เพื่อประโยชน์แก่สาธารณชน โดยแจ้งความจำนงเป็นจดหมายขอรับบริจาคได้ที่ ธรรมสภา
๖. หอสมุดธรรมสมาธิ หอสมุดธรรมะและนังสมาธิภาวนา พร้อมกับฟังธรรมะในสวนได้ร่วมเงาไม้ตามธรรมชาติ สถานที่ร่มเย็นติดกับพุทธมณฑล เปิดบริการตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐-๑๕.๐๐ น. สอบถามข้อมูลได้ที่ โทร. ๐๒-๔๘๒-๑๑๙๖

การพิมพ์หนังสือธรรมเป็นอนุสรณ์นอกจากเป็นการจัดทำสิ่งซึ่งมีประโยชน์ที่คงอยู่ยืนนานแล้วยังเป็นการบำเพ็ญธรรมทาน ที่พระพุทธเจ้าตรัสว่าเป็นทานอันยอดเยี่ยมอีกด้วย ผู้ปฏิบัติเช่นนี้เชื่อว่าจะได้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ธรรม อันจะอำนวยประโยชน์ให้แก่ประชาชน

ท่านที่ประสงค์จัดพิมพ์หนังสือธรรมะที่ดีมีคุณภาพเพื่อมอบเป็นที่ระลึกในทุกโอกาสของงานประเพณี อันเป็นการใช้จ่ายเงินอย่างมีคุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด โปรดติดต่อที่ ธรรมสภา ศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา ๑/๕ ถ.บรมราชชนนี ๑๑๙ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐ โทรศัพท์. (๐๒) ๔๔๑๑๕๘๘ โทรสาร. (๐๒) ๔๔๑๑๖๖๔ www.thammachulanandana.com

ตายก่อนตาย

ตายเมื่อตาย ย่อมกลายเป็นผี
ตายเมื่อได้ เป็นที่ ๘ ตายใน
ตายทำไม เพื่อบังให้ เขาไม่ให้ไป
ตายใช่ไปง มันคือตาย เสียก่อนตาย

ตาย ก่อนตาย ผู้ใช้กลายเป็นผี
แต่กลายเป็น สิ่งที่ไม่สูญหาย
ที่แท้คือ ความตาย ที่ไม่ตาย
มีความหมาย ไม่มีใคร ได้เกิด แล

คือพูดที่ ๘ ห่วง ย่อมถึง
เหมือนคนเล่นสกี ลากห ครบตอนแรก
แต่เมื่อความ ลือลือ ไม่ใช่ในแปร
ใครคิดแต่ ธรรมดาได้ ไม่ตายเลย ๑

พุทธทาส อินทปัญโญ

www.thammasapa.com
ISBN : 978-974-383-812-5

ท่านที่อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์หนังสือนี้ ถือได้ว่ามีส่วนร่วมในการเผยแพร่ธรรม อันเป็นกุศลอย่างยิ่ง
โปรดช่วยสมทบค่าจัดพิมพ์หนังสือ *วิมลจินดา ในการทำงาน* เล่มนี้ ในราคาจำนวนเล่มละ ๑๕ บาท